

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти

Човрій С. Ю.

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Методичні рекомендації
щодо виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 «Початкова освіта»
денної та заочної форм навчання

Мукачево
МДУ 2022

УДК 37(091):37(100)(091)(076)(075.8)
Ч–75

*Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від 21.04.2022 р.)*

*Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри теорії та методики початкової освіти
(протокол № 11 від 22.02.2022 р.)*

Рецензент

Атрощенко Т. О. – доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету

Ч–75

Човрій С. Ю. **Історія педагогіки. Історія зарубіжної педагогіки** : методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання. Мукачево : МДУ, 2022. 42 с.

Методичні рекомендації містять матеріали для вивчення розділу «Історія зарубіжної педагогіки» навчальної дисципліни «Історія педагогіки». У навчальному виданні представлено плани лекційних занять, систему проблемних запитань і завдань для самоконтролю і корекції знань, теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій, творчі завдання, тестові завдання для самоконтролю засвоєння навчального матеріалу та список рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації адресовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання, викладачам ЗВО.

© МДУ, 2022
© Човрій С.Ю., 2022

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Виховання, школа і зародження педагогічної думки у державах стародавнього світу	5
Тема 2. Виховання, школа і педагогічна думка в період середньовіччя та епоху Відродження	9
Тема 3. Шкільництво і педагогічна думка в Європі у XVII – XVIII ст.	13
Тема 4. Європейська класична педагогіка кінця XVIII – першої половини XIX ст.	16
Тема 5. Особливості розвитку освіти і педагогічних теорій у розвинених країнах кінця XIX – початку XX ст.	19
Тема 6. Сучасні системи освіти і тенденції розвитку педагогічної науки у високорозвинених країнах світу	22
Тестові завдання для самоконтролю (підсумкового контролю)	24
Список рекомендованої літератури	32
Додатки	35

ВСТУП

Історія педагогіки – це наука, яка вивчає історичні закономірності генези освіти, шкільництва, педагогічної думки у межах розвитку людської цивілізації.

Курс «Історії педагогіки» посідає важливе місце у системі психолого-педагогічних дисциплін фахової підготовки вчителя і має вагомe значення для його професійного становлення. Кожен фахівець зобов'язаний добре знати генезу обраної спеціальності.

Мета курсу полягає у забезпеченні ґрунтовної обізнаності здобувачів вищої освіти із основними етапами розвитку світового та вітчизняного шкільництва і педагогічної думки, виробленні позитивного ставлення до педагогічної спадщини, прилученні майбутніх фахівців до активної науково-дослідної роботи у галузі історії педагогіки.

Основним завданням вивчення дисципліни «Історія педагогіки» є формування у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу, співставлення, порівняння певних педагогічних явищ у їх історичній ретроспективі. Це сприяє формуванню в майбутніх фахівців чітких професійних орієнтацій, розвитку педагогічного мислення, зосередженості на пошуках творчого підходу до надбання педагогічної спадщини.

Структура навчального курсу «Історія педагогіки»:

- історія зарубіжної педагогіки;
- історія вітчизняної педагогіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки» здобувач вищої освіти повинен уміти:

- аналізувати, визначати закономірності історичного розвитку теорії та практики навчання і виховання, порівнювати педагогічні теорії, явища і факти;
- критично осмислювати педагогічний досвід минулого, визначати кращі його надбання для сучасної педагогічної теорії та практики;
- визначати мету і завдання виховання у різні історичні епохи;
- аналізувати джерела з історії педагогіки, зокрема праці відомих педагогів та діячів освіти;
- збагачувати свої професійні знання шляхом глибокого вивчення педагогічної спадщини;
- ефективно використовувати системи історико-педагогічних знань у процесі професійної рефлексії та моделювання інноваційної педагогічної діяльності.

Навчальне видання рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання, викладачів ЗВО, вчителів ЗЗСО, а також для тих, хто цікавиться історією зарубіжної педагогіки.

ТЕМА 1

ВИХОВАННЯ, ШКОЛА І ЗАРОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ У ДЕРЖАВАХ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

План

1. Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу.
2. Виховання і шкільна освіта у державах Стародавньої Греції. Освіта епохи еллінізму.
3. Зародження педагогічної теорії у філософських ученнях древньогрецьких мислителів.
4. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі.

Контрольні завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Проаналізуйте чинники, що вплинули на створення перших закладів освіти у країнах Стародавнього Сходу.
2. Визначте відмінності систем виховання у Спарті та Афінах.
3. Дайте характеристику діяльності закладів освіти у Спарті та Афінах.
4. Назвіть основні проблеми виховання, висвітлені у творах Демокріта.
5. Проаналізуйте педагогічні погляди Платона.
6. На основі аналізу загальнофілософської концепції Арістотеля, розкрийте філософські передумови його педагогічної системи.
7. Охарактеризуйте вікову періодизацію, запропоновану Арістотелем.
8. Проаналізуйте особливості освітньої системи Стародавнього Риму.
9. Визначте основні етапи освіти і виховання в Стародавньому Римі.
10. Проаналізуйте вимоги до педагога сформульовані М.Ф. Квінтіліаном? Визначте історико-педагогічну цінність цих вимог.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Які типи виховання характерні для країн Стародавнього Сходу?
2. Чим було обумовлене виникнення відмінних систем виховання у Спарті та Афінах?
3. Як реалізувалася ідея калокагатії в Афінах?
4. Які відмінності виховання жінки у Спарті та Афінах?
5. Які найважливіші принципи педагогічної системи Сократа?
6. У чому сутність сократівського методу навчання? Назвіть його позитивні сторони?
7. Які елементи спартанської та афінської систем виховання використані Платоном у власній педагогічній теорії?
8. Які особливості змісту освіти в період еллінізму Ви можете виокремити?
9. Які основні вимоги до організації навчання ставив М. Ф. Квінтіліан?

10. Які педагогічні ідеї М. Ф. Квінтіліана і досі залишаються актуальними?

Рис. 1.1 – Зображення афінської системи виховання
Вазописець Дуріс. Кілікс (V ст. до н. е.). Старий музей, Берлін

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Спартанська система виховання.
2. Афінська система виховання.
3. Ідеал виховання у спартанській і афінській освітніх системах.
4. Порівняльна характеристика спартанської та афінської систем виховання.
5. Становище жінки та її виховання в античний період.
6. Педагогічні ідеї Демокріта.
7. Педагогічна система Сократа.
8. Педагогічна система Платона.
9. Педагогічні погляди Арістотеля.
10. Олександрійська школа як осередок античної освіченості та науки.

Рис. 1.2 – Сцена шкільного життя. Стінопис, Помпеї

*Рис. 1.3 – Заняття у приватній елементарній школі (ludus)
Рельєф (180–185 рр. н. е.). Трір, Німеччина*

Творчі завдання

1. Проаналізувавши освіту в Стародавньому Китаї, напишіть есе: «Експурс у минуле: давньокитайська система іспитів».

2. Узагальнивши філософсько-педагогічні погляди Платона і Арістотеля, проаналізуйте фреску Рафаеля Санті «Афінська школа». Чи символізують жести мислителів, що представляють дві філософські школи, їх погляди на виховання молоді?

Рис. 1.4 – Рафаель Санті: Афінська школа (1509–1510). Фреска Станца дельла Сеньятура, Ватикан

Рис. 1.5 – Рафаель Санті: Афінська школа. Фреска. Фрагмент

ТЕМА 2

ВИХОВАННЯ, ШКОЛА І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА В ПЕРІОД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЕПОХУ ВІДРОДЖЕННЯ

План

1. Виховання, школа в країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя.
2. Зародження університетської освіти.
3. Виховання, школа і педагогічна думка епохи Відродження.
4. Особливості розвитку шкільництва і педагогічної думки епохи Реформації.
5. Єзуїтська система виховання у період Контрреформації.

Контрольні завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Проаналізуйте розвиток культури періодів епохи Середньовіччя.
2. Розкрийте специфіку системи лицарського виховання, її позитивні та негативні сторони.
3. Проаналізуйте родинне виховання дівчат в епоху Середньовіччя.
4. Поясніть факт вищої освіченості жінок з шляхетних родин у порівнянні з чоловіками, що отримували лицарське виховання.
5. Зробіть порівняльний аналіз церковних та магістратських шкіл.
6. Вкажіть на передумови виникнення перших європейських університетів? Яку роль у розвитку університетської освіти в Європі відіграли мандруючі професори і студенти?
7. Складіть хронологічну схему виникнення університетів у Європі.
8. Проаналізуйте організаційну систему навчання у перших університетах.
9. Проаналізуйте педагогічні ідеї Т. Кампанелли.
10. Охарактеризуйте єзуїтську систему виховання.
11. Вкажіть на позитиви й негативи в діяльності єзуїтських шкіл.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Чому християнство раннього середньовіччя негативно ставилося до античної культури?
2. Які типи навчальних закладів існували у середньовічній Європі? Охарактеризуйте зміст навчання в них.
3. Які передумови зародження системи лицарського виховання?
4. У чому вбачаєте утопізм ідей Т. Мора?
5. Які цілі навчання і виховання особистості пропонують Ф. Рабле та М. де Монтень?
6. Що характерно для педагогіки гуманізму епохи Відродження?
7. Які методи навчання і виховання запровадив В. да Фельтре у новій школі епохи Відродження «Будинку радості»?

8. Як показав безглуздість схоластичної освіти Ф. Рабле у романі «Гаргантюа і Пантагрюель»?

9. Хто з педагогів-гуманістів епохи Відродження написав книгу «Молодим дітям наука», що містить близько 600 правил?

10. У чому полягає сутність саксонського нормального шкільного плану (1528) Ф. Меланхтона?

*Рис. 2.1 – Заняття в монастирській школі
Манесський кодекс (бл. 1300–1340)
Бібліотека Гейдельберзького університету, Німеччина*

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Християнство середньовічної Європи та його вплив на виховання, освіту та педагогічну думку.
2. Спільні і відмінні риси культури Античності та Відродження Західної Європи.
3. Особливості системи лицарського виховання в середні віки.
4. Зміст і методи навчання в середньовічних церковних школах.
5. Генеза перших середньовічних університетів Європи.
6. Дитина в епоху Середньовіччя.
7. Стан жіночої освіти в епоху Середньовіччя.
8. Характеристика головних героїв роману Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель».
9. Реформація і Контрреформація: передумови, сутність та наслідки.
10. Спільні та відмінні риси в сучасному цивілізаційному вимірі європейської культури епохи Відродження, Реформації, Контрреформації.

Рис. 2.2 – Беночцо Гоццолі: Вчення святого Августина в Римі (сцена б, південна стіна) (1464–1465). Фреска Сан-Джиміньяно, Італія

Рис. 2.3 – Лекція в Болонському університеті Лаврентій де Вольтоліна: Liber ethicoꝝum des Henricus de Alemannia (1350) Мініатюра Гравюрний кабінет, Державні музеї Берліна

Творчі завдання

1. Дослідіть історію становлення та розвитку одного із перших класичних університетів Західної Європи і покажіть наступність традицій університетської освіти сьогодення.

*Рис. 2.4 – Паризький університет (XVI ст.). Мініатюра
Національна бібліотека Франції, Париж*

2. Проаналізуйте етапи становлення середньовічного шкільництва Західної Європи, складіть кросворд.

*Рис. 2.5 – Викладання в Парижі наприкінці XIV ст.
Курс філософії в Парижі «Великі французькі хроніки»
Кастр, Франція*

ТЕМА 3
ШКІЛЬНИЦТВО І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА В ЄВРОПІ
У XVII – XVIII СТ.

План

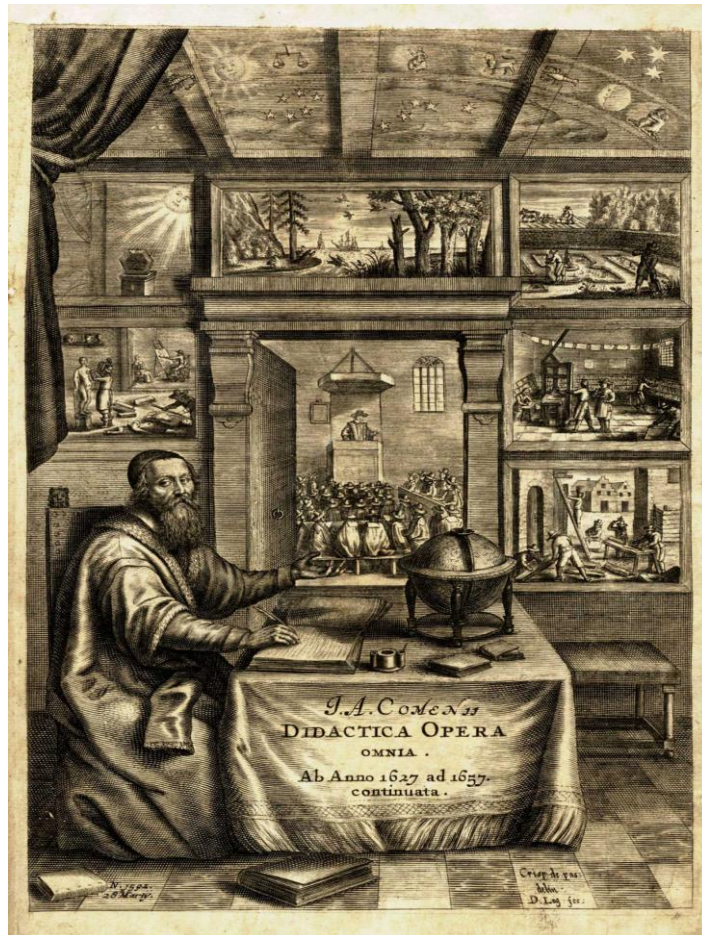
1. Педагогічна система Я. А. Коменського.
2. Педагогічна концепція Дж. Локка.
3. Педагогічне вчення Ж.-Ж. Руссо.
4. Педагогічні ідеї К. А. Гельвеція та Д. Дідро.

Контрольні завдання для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте епоху, в якій жив Я. А. Коменський, та розкрийте основні віхи його життя.
2. Охарактеризуйте вікову періодизацію Я. А. Коменського.
3. Проаналізуйте сутність принципів навчання Я. А. Коменського.
4. Охарактеризуйте судження Я. А. Коменського щодо поділу дітей на шість груп за здібностями і характером.
5. Узагальніть думки Я. А. Коменського щодо жіночої освіти.
6. Охарактеризуйте педагогічну систему, розроблену Я. А. Коменським. Оцініть її з позицій сучасності.
7. Дайте характеристику емпірико-сенсуалістичній концепції Дж. Локка.
8. Розкрийте суспільно-історичні передумови поглядів Ж.-Ж. Руссо, його життєвий шлях.
9. Проаналізуйте, розроблену Ж.-Ж. Руссо, вікову періодизацію, зміст, форми і методи навчання в кожному періоді.
10. Охарактеризуйте педагогічні ідеї К. А. Гельвеція.
11. Розкрийте педагогічні ідеї і погляди Д. Дідро.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Які суперечності притаманні світогляду Я. А. Коменського?
2. Які методи морального виховання розкрив у своїх працях Я. А. Коменський?
3. Які вимоги до вчителя щодо проведення уроку висував Я. А. Коменський?
4. Яке місце відводить Я. А. Коменський вихованню дітей і молоді в школі?
5. Які вимоги сформулював Я. А. Коменський до підручників?

*Рис. 3.1 – Титульний аркуш
Зібрання творів Я. А. Коменського, Opera didactica omnia (1657)
Амстердам*

6. Які форми суспільного життя Англії вплинули на формування світогляду Дж. Локка?
7. Які суттєві риси розвитку освіти і педагогічної думки епохи Просвітництва?
8. Що таке французьке Просвітництво XVIII ст. і хто був найвидатнішим його діячем?
9. Які принципи лежать в основі педагогічної системи Ж.-Ж. Руссо?
10. Як трактує Ж.-Ж. Руссо принципи свободи у вихованні?

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Вчення Я. А. Коменського про школу.
2. Англійська школа і педагогіка XVII – XVIII ст.
3. Емпірико-сенсуалістична концепція виховання й освіти Дж. Локка.
4. Зміст і методика виховання характеру в педагогічних рекомендаціях Дж. Локка.
5. Система фізичного виховання у педагогічній спадщині Дж. Локка.
6. Стан освіти в Франції XVII – XVIII ст.

7. Особливості французького просвітництва.
8. Проблеми гармонійного розвитку особистості в працях французьких філософів-просвітителів.
9. Ідея природовідповідності та «вільного виховання» Ж.-Ж. Руссо.
10. Вікова періодизація та система виховання дітей (за Ж.-Ж. Руссо).

Творчі завдання

1. Проаналізуйте твердження Я. А. Коменського щодо провідної ролі виховання у формуванні та розвитку особистості. Аргументуйте своє бачення.
2. Проаналізуйте погляди Я. А. Коменського щодо призначення школи, її цілей і завдань, оцініть їх крізь призму сучасності.
3. Складіть анотації до праць Я. А. Коменського:
 - Велика дидактика / *Didactica Magna* (1657);
 - Видимий світ у малюнках / *Orbis Sensualium Pictus* (1658).

Рис. 3.2 – Учитель і учень

Ілюстрація з англійського видання праці Я. А. Коменського «*Orbis sensualium pictus* / Видимий світ у малюнках» (1705)

4. Підготуйте мультимедійну презентацію на одну із запропонованих тем: «Педагогічна концепція Дж. Локка», «Педагогічний роман «Еміль, або Про виховання»».

ТЕМА 4

ЄВРОПЕЙСЬКА КЛАСИЧНА ПЕДАГОГІКА КІНЦЯ ХVІІІ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

План

1. Педагогічні погляди і діяльність Й. Г. Песталоцці.
2. Філантропізм і неогуманізм у Німеччині.
3. Педагогічна теорія Й. Ф. Гербарта.
4. Педагогічна система Ф. А. В. Дістервега.
5. Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р. Оуена та Ф. М. Ш. Фур'є.

Контрольні завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте найважливіші етапи життя, педагогічної діяльності і творчості Й. Г. Песталоцці.
2. Проаналізуйте соціально-політичні переконання і світогляд Й. Г. Песталоцці.
3. Охарактеризуйте досвід і проблеми створення Й. Г. Песталоцці освітніх закладів для бідних.
4. Розкрийте значення педагогічної діяльності Й. Г. Песталоцці для розвитку світової педагогічної теорії і практики.
5. Охарактеризуйте педагогічні погляди і проєкти німецьких педагогів-філантропістів.
6. Дайте характеристику німецького неогуманізму.
7. Проаналізуйте світогляд і соціально-політичні погляди Й. Ф. Гербарта.
8. Проаналізуйте основні положення дидактичного вчення Ф. А. В. Дістервега.
9. Охарактеризуйте основні принципи виховання, за Р. Оуеном.
10. Проаналізуйте соціально-педагогічне вчення Ф. М. Ш. Фур'є.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Які функції навчання теоретично обґрунтував Й. Г. Песталоцці?
2. Які сторони виховання охоплює теорія елементарної освіти Й. Г. Песталоцці та в якому творі він її розробив?
3. У чому полягає сутність ідеї розвивального навчання і теорії елементарної освіти Й. Г. Песталоцці?
4. З чого впливає зміст освіти народної школи, за Й. Г. Песталоцці, та які навчальні предмети передбачені такою освітою?

5. Якого значення Й. Г. Песталоцці надавав праці дітей у своїй педагогічній системі?

6. У чому сутність педагогічних інновацій Й. Г. Песталоцці щодо методики початкового навчання?

7. Які вимоги до вчителя ставив Й. Г. Песталоцці?

*Рис. 4.1 – Гроб Конрад: Й. Г. Песталоцці в оточенні сиріт в м. Стансі (1879)
Живопис (полотно, олія). Фрагмент
Базель, Швейцарія*

8. Хто вважається основоположником педагогіки філантропізму та якою була організація, зміст і методика навчання учнів у створеному ним освітньому закладі?

9. Якою була організація, зміст та методика навчання у філантропії Х. Зальцмана?

10. Чому сприяла прогресивна педагогічна течія неогуманізму, що сформувалася в Німеччині в середині XVIII ст.?

11. На чому Й. Ф. Герbart ґрунтував свою теорію виховного навчання і як класифікував її?

12. У чому полягає сутність концепції ступенів навчання Й. Ф. Гербарта і які позитивні елементи вони містять?

13. У чому полягає сутність керування дітьми та якими методами воно забезпечується за Й. Ф. Гербартом?

14. Як Ф. А. В. Дістервег визначав мету виховання та шляхи її досягнення?

15. Які вимоги ставив Ф. А. В. Дістервег перед учителями?

16. У чому полягає значення педагогічного вчення Ф. М. Ш. Фур'є?

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Ідея розвивального і виховного навчання Й. Г. Песталоцці.

2. Теорія елементарної освіти Й. Г. Песталоцці.
3. Проблема морального виховання у педагогічній спадщині Й. Г. Песталоцці.
4. Проблема поєднання навчання з продуктивною працею учнів у педагогічній концепції Й. Г. Песталоцці.
5. Вплив педагогічних поглядів Й. Г. Песталоцці на розвиток педагогічної теорії та шкільної практики.

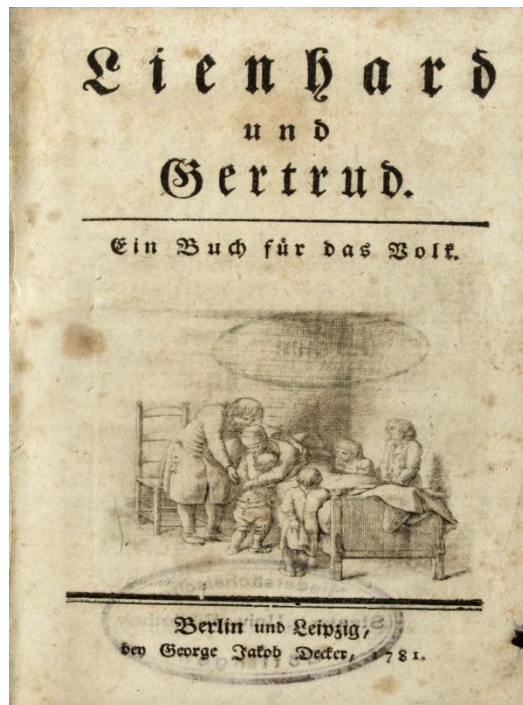

Рис. 4.2 – Титульний аркуш першого видання 1-ї частини роману Й. Г. Песталоцці «Lienhard und Gertrud / Лінгард і Гертруда» (1781)

6. Педагогічні досліди філантропів Й. Г. Б. Базедова, Х. Г. Зальцмана.
7. Неогуманізм В. фон Гумбольдта.
8. Педагогічна теорія Й. Ф. Гербарта.
9. Дидактичне вчення Ф. А. В. Дістервега.
10. Утопічна західноєвропейська педагогіка першої половини XIX ст.

Творчі завдання

1. Складіть анотацію до роману Й. Г. Песталоцці «Лінгард і Гертруда».
2. Узагальніть педагогічну спадщину Й. Г. Песталоцці, складіть кросворд.
3. Порівняйте підходи Й. Ф. Гербарта та Ф. А. В. Дістервега до визначення змісту освіти.
4. Складіть анотацію праці Ф. А. В. Дістервега «Посібник для освіти німецьких вчителів». Випишіть і прокоментуйте цитати щодо вимог особистості вчителя.

ТЕМА 5

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕОРІЙ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

План

1. Система освіти в провідних державах світу кінця ХІХ – початку ХХ ст.
2. Реформаторська педагогіка та її основні течії.
 - 2.1. Теорія «громадського виховання».
 - 2.2. Педагогіка позитивізму.
 - 2.3. Теорія «вільного виховання».
 - 2.4. Експериментальна педагогіка.
 - 2.5. Педагогіка дії.
 - 2.6. Педагогіка особистості.
 - 2.7. Педагогіка педоцентризму.
 - 2.8. Прагматична педагогіка.
 - 2.9. Теорія «нового виховання» і «нових шкіл».
 - 2.10. Вальдорфська педагогіка.

Контрольні завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте рух за реформу шкільної справи в зарубіжній педагогіці у кінці ХІХ ст.
2. Назвіть головні ідеї реформаторської педагогіки.
3. Розкрийте теорію «трудової школи» і «громадського виховання».
4. Назвіть представників педагогіки особистості. Проаналізуйте дану концепцію.
5. Охарактеризуйте педагогічні погляди представників теорії «нового виховання» і «нових шкіл».
6. Обґрунтуйте принципи вальдорфської педагогіки.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Які соціально-педагогічні передумови виникнення реформаторської педагогіки у провідних державах світу кінця ХІХ – початку ХХ ст.?
2. У чому полягає сутність теорії «громадського виховання» Г. Кершенштейнера?
3. Чи обґрунтованою є думка М. Монтесорі про те, що дитина повинна бути вільною в своїх спостереженнях і діяльності? Аргументуйте своє бачення щодо права вільного вибору дитини.

4. Яке значення мала течія «експериментальна педагогіка» для подальшого розвитку педагогіки як науки? Назвіть представників даної течії та методи наукового дослідження, які вони пропитували?

5. Які передумови виникнення течії експериментальної педагогіки – педології?

*Рис. 5.1 – А. Біне (праворуч) і Т. Сімон (ліворуч)
у лабораторії-школі по вулиці Grange-Aux-Belles (бл. 1907)
Париж*

6. Що є характерним для педагогіки педоцентризму? Назвіть представників напрямку.

7. У чому вбачав мету виховання Г. Шаррельман?

8. Як розглядає та оцінює ідеї і теорії прагматизму? Назвіть засновника даного напрямку.

9. У чому полягає специфіка вальдорфських шкіл?

10. Який основний метод навчання вальдорфської педагогіки?

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Вплив соціологічного вчення Г. Спенсера на розвиток педагогічних ідей у кінці XIX на початку XX ст.

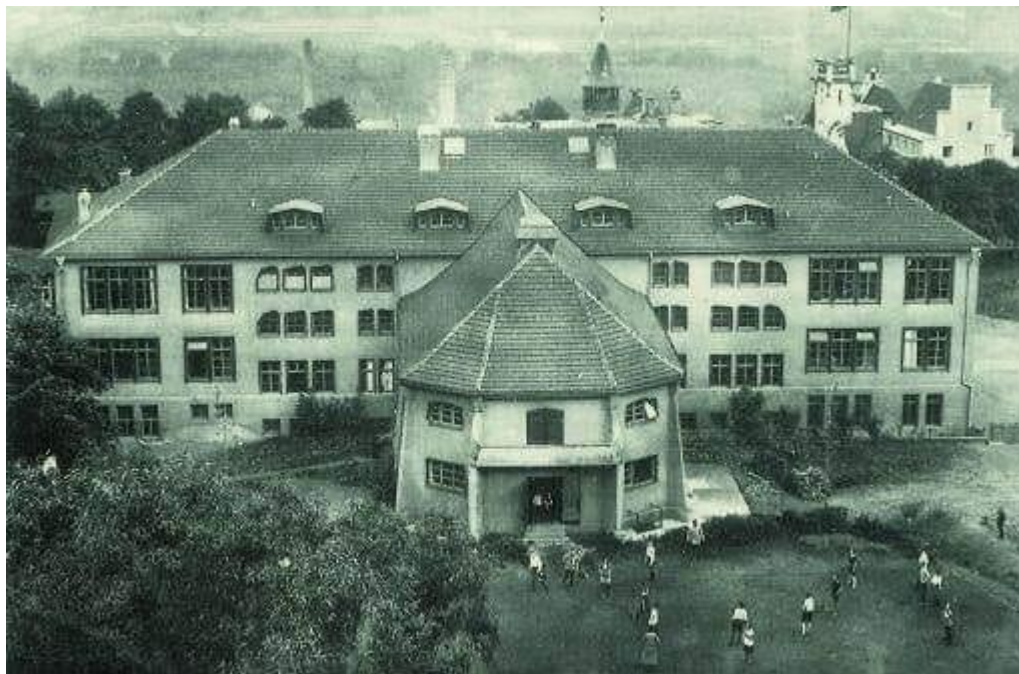
2. Феномен експериментальної педагогіки країн Західної Європи та США.

3. Проблема розвитку розумових здібностей дитини у поглядах А. Біне.

4. Педагогічні погляди шведської письменниці Е. К. Кей.

5. Педагогічна система М. Монтесорі.

6. Ідеї трудового виховання в педагогічній спадщині Дж. Дьюї.
7. Ієрархія потреб А. Г. Маслоу.
8. Р. Й. Л. Штейнер про збереження цінності дитинства.
9. Р. Й. Л. Штейнер про розвиток інтелектуальної сфери молодших школярів.
10. Порівняння педагогічних систем С. Френе і Р. Й. Л. Штейнера.

*Рис. 5.2 – Перша вальдорфська школа (1919)
Штутгарт, Німеччина*

Творчі завдання

1. Розкрийте внесок представників течій реформаторської педагогіки, заповніть таблицю:

Таблиця 5.1

Погляди представників течій реформаторської педагогіки

Назва течії	Педагог-реформатор (роки життя)	Погляди	Назва праці

2. На основі аналізу поглядів Р. Й. Л. Штейнера створіть графічний портрет педагога.
3. Проаналізуйте фахові журнали та матеріали Інтернет сайтів і з'ясуйте, як упроваджуються ідеї вальдорфської педагогіки в систему освіти України.

ТЕМА 6

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ОСВІТИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ У ВИСОКОРОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

План

1. Освітня система США.
2. Освітня система Англії.
3. Освітня система Німеччини.
4. Освітня система Франції.
5. Освітня система Швеції.
6. Освітня система Японії.

Контрольні завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте найважливіші тенденції розвитку освіти, школи і педагогічної думки у високорозвинених країнах світу на сучасному етапі.
2. Назвіть пріоритетні напрями підготовки кадрів в університетах США.
3. Охарактеризуйте вищу освіту Англії.
4. Проаналізуйте розвиток системи освіти у Німеччині та її орієнтацію на безперервну освіту.
5. Проаналізуйте сучасний стан розвитку системи освіти Франції.
6. Висвітліть тенденції розвитку шкільної освіти Швеції.
7. Охарактеризуйте сучасний стан розвитку системи освіти Японії.
8. Висвітліть можливості навчання громадян України у закладах вищої освіти за кордоном.

Проблемні питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. На яких засадах ґрунтується система освіти в країнах Західної Європи?
2. Якими чинниками обумовлена необхідність упровадження неперервної системи освіти у високорозвинених країнах світу?
3. Яка освіта є обов'язковою у високорозвинених країнах світу?
4. Якого значення надають у зарубіжних школах самостійній роботі учнів?
5. Чому середню сучасну школу в США називають «всеохоплюючою»? Яка її мета?
6. На яких засадах ґрунтується система освіти в США?
7. Які обов'язки тьютора в англійських школах?

Теми рефератів, доповідей / мультимедійних презентацій

1. Моделі шкільної освіти у зарубіжних країнах.
2. Моделі вищої освіти у зарубіжних країнах.
3. Вплив на освіту глобалізації та регіоналізму.
4. Партнерство у сфері освіти.
5. Тенденції розвитку полікультурної освіти школярів у європейському просторі.
6. Особливості індивідуалізації навчання у сучасній зарубіжній школі.
7. Соціалізація дітей і молоді у високорозвинених країнах світу як одна із важливих проблем у галузі виховання.
8. Організація профільного навчання у країнах Західної Європи.
9. Сучасна педагогічна освіта у країнах Західної Європи.
10. Тенденції розвитку сучасної системи освіти США.
11. Полікультурна освіта школярів Англії.
12. Система вищої освіти у Німеччині.
13. Коледжі і ліцеї у Франції як основні заклади в системі середньої освіти.
14. Тенденції розвитку шкільної освіти Швеції.
15. Система освіти Японії.

Творчі завдання

1. Проаналізуйте системи оцінювання навчальних досягнень у школах високорозвинених країн світу, порівняйте їх з вітчизняною 12-бальною системою оцінювання. Покажіть переваги, недоліки кожної системи.

Таблиця 6.1

Особливості сучасних систем оцінювання навчальних досягнень учнів у високорозвинених країнах світу

Країна	Система оцінювання	Переваги	Недоліки	Коментарі
Англія				
Німеччина				
США				
Франція				
Швеція				
Японія				

2. Підготуйте мультимедійну презентацію на одну із запропонованих тем: «Сучасна система вищої освіти Англії», «Сучасна система вищої освіти США», «Система освіти Японії», «Вища освіта за кордоном: переваги і недоліки».

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ (ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

1. Обов'язкова військова служба у Стародавній Греції, яку проходили парубки знатного походження з 18 до 20 років:

- 1) ефебія;
- 2) палестра;
- 3) криптія;
- 4) агели.

2. Афіньська гімнастична школа – це:

- 1) державний заклад освіти, у якому готували юнаків до військової служби;
- 2) приватний заклад освіти для дівчат знаті, метою якого був розвиток красивого тіла;
- 3) приватний заклад освіти для хлопчиків, метою якого був розвиток культу тіла; палестра;
- 4) правильної відповіді немає.

3. Заклад освіти в Афінах, де навчалися юнаки знатного походження 16–18 років:

- 1) лікей;
- 2) гімнасій;
- 3) академія;
- 4) палестра.

4. Де здійснювалося виховання афіньських дівчат?

- 1) лише у мусичній школі;
- 2) для них створювалися спеціальні жіночі школи;
- 3) гінекеї; здобували лише домашнє виховання;
- 4) правильної відповіді немає.

5. Які з поглядів не належать афіньському філософові Сократу?

- 1) розробив першу вікову періодизацію;
- 2) був основоположником учення про «добру природу» людини;
- 3) започаткував викладання способом запитань і відповідей;
- 4) обстоював існування загальних, вічних і незмінних моральних понять.

6. Велика заслуга Демокріта полягає у тому, що він:

- 1) дав ряд цінних вказівок щодо дошкільного виховання;
- 2) обґрунтував значення праці у всебічному розвитку особистості, показав її виховне значення; визнавав можливість пізнання світу;
- 3) розробив першу вікову періодизацію;
- 4) розробив евристичний метод навчання.

7. Яка праця належить до педагогічного доробку М. Ф. Квінтіліана?

- 1) «Виховання оратора»;
- 2) «Про ритора»;
- 3) «Держава»;
- 4) «Про обов'язки».

8. Характерними особливостями освітнього процесу церковних шкіл середньовіччя були:

- 1) прийом дітей до школи один раз на рік;
- 2) створення спеціальних книг для читання;
- 3) катехізисний метод навчання; покарання учнів;
- 4) природовідповідне виховання.

9. Етимологія слова «університет»?

- 1) світський;
- 2) навчати;
- 3) сукупність;
- 4) освіченість.

10. Етимологія слова «факультет»?

- 1) здібності;
- 2) навчати;
- 3) сукупність;
- 4) освіченість.

11. Загальноосвітній факультет, який надавав студентам можливість продовжувати навчання у середньовічному університеті:

- 1) математичний;
- 2) артистичний;
- 3) медичний;
- 4) юридичний.

12. На якому факультеті середньовічного університету вивчали «сім вільних мистецтв»?

- 1) на юридичному;
- 2) на богословському;
- 3) на артистичному;
- 4) на медичному.

13. Який університет у Західній Європі був створений першим у 1158 р.?

- 1) Болонський;
- 2) Кембриджський;
- 3) Оксфордський;
- 4) Паризький.

14. Хто автор праці «Гаргантюа і Пантагрюель»?

- 1) Т. Мор;
- 2) Ф. Рабле;
- 3) Т. Кампанелла;
- 4) М. де Монтень.

15. Хто з педагогів-гуманістів епохи Відродження висловлював свої погляди щодо виховання у праці «Досліди» (1580):

- 1) Ф. Рабле;
- 2) Е. Роттердамський;
- 3) М. де Монтень.

16. Що є основою процесу пізнання, за Я. А. Коменським:

- 1) розум;
- 2) чуттєвий досвід;
- 3) праця;
- 4) практична діяльність.

17. Знайдіть завершення думки Я. А. Коменського про вчителя, якому «вручена посада, вищої за яку не може бути під ...»:

- 1) вогнем;
- 2) місяцем;
- 3) сонцем;
- 4) зорею.

18. Яка ідея не належать до педагогічної концепції Я. А. Коменського?

- 1) ідея природовідповідності;
- 2) ідея елементарної освіти;
- 3) обґрунтування класно-урочної форми навчання;
- 4) створення підручників.

19. Автором яких праць є Я. А. Коменський?

- 1) «Лінгард і Гертруда», «Як Гертруда вчить своїх дітей», «Лебедина пісня»;
- 2) «Закони добре організованої школи», «Про культуру природних обдарувань»;
- 3) «Еміль, або Про виховання»;
- 4) «Суперечливі питання педагогіки».

20. Автор теорії «чистої дошки»:

- 1) В. Штерн;
- 2) З. Фрейд;
- 3) Дж. Локк;
- 4) Дж. Б. Вотсон.

21. Кого вважав «абсолютними повелителями» у виховному процесі Дж. Локк?

- 1) вихователів;
- 2) батьків;
- 3) вчителів;
- 4) дітей.

22. Хто вперше в історії педагогіки представив метод природних наслідків:

- 1) Й. Ф. Гербарт;
- 2) Й. Г. Песталоцці;
- 3) Ж.-Ж. Руссо;
- 4) Р. Оуен.

23. Погляди, що не належать філософсько-педагогічній концепції Ж.-Ж. Руссо?

- 1) ідея розвивального навчання;
- 2) ідея вільного виховання;
- 3) ідея природовідповідності;
- 4) правильної відповіді немає.

24. Пізнання всіх предметів оточуючого світу, за Й. Г. Песталоцці, відбувається шляхом усвідомлення спільних для них властивостей, якими є:

- 1) слово, форма, число;
- 2) звук, колір, цифра;
- 3) колір, форма;
- 4) число, форма, розмір.

25. Педагогічна течія в Німеччині, що виникла наприкінці XVIII ст.:

- 1) прагматизм;
- 2) реформаторство;
- 3) філантропізм;
- 4) антропософія.

26. Хто запровадив у закладі освіти розподіл учнів на три групи: академісти, педагогісти, фамулянти?

- 1) Х. Г. Зальцман;
- 2) Й. Б. Базедов;
- 3) І. Г. Кампе;
- 3) Ф. В. А. Фребель.

27. Які методи виховання обґрунтував Й. Ф. Гербарт?

- 1) методи «вільного виховання»;
- 2) методи придушення «дикої невгамовності», пустотливості;
- 3) методи природних наслідків;
- 4) методи організації діяльності.

28. Хто ввів у науковий обіг поняття «виховуюче навчання»?

- 1) Й. Г. Песталоцці;
- 2) Ф. А. В. Дістервег;
- 3) Дж. Локк;
- 4) Й. Ф. Гербарт.

29. Яку теорію формування змісту освіти обстоював Ф. А. В. Дістервег:

- 1) формальну;
- 2) матеріальну;
- 3) елементарну.

30. Один із основних принципів виховання Ф. А. В. Дістервега:

- 1) гуманізм;
- 2) культуровідповідність;
- 3) демократизм;
- 4) правильної відповіді немає.

31. Послідовник Й. Г. Песталоцці:

- 1) Й. Ф. Гербарт;
- 2) Ф. В. А. Фребель;
- 3) Ф. А. В. Дістервег;
- 4) усі відповіді правильні.

32. Який підхід характерний освітньо-виховним закладам Р. Оуена у Нью-Ленарку:

- 1) природовідповідності;
- 2) наступності;
- 3) системності;
- 4) культуровідповідності.

33. Хто із перерахованих запропонував форму «взаємного навчання»?

- 1) А. Г. Маслоу;
- 2) Е. К. Кей;
- 3) Дж. Дьюї;
- 4) Е. Белл.

34. Англійський педагог, який запропонував форму «взаємного навчання»:

- 1) Р. Оуен;
- 2) Г. Спенсер;
- 3) Дж. Ланкастер;
- 4) правильної відповіді немає.

35. Форма організації «взаємного навчання»:

- 1) класно-урочна;

- 2) бригадно-лабораторна;
- 3) белл-ланкастерська;
- 4) Дальтон-план.

36. А. Біне спільно з Т. Сімоном розробив:

- 1) вікову періодизацію;
- 2) систему тестів для вимірювання загальної розумової обдарованості дітей;
- 3) систему оцінювання знань учнів;
- 4) лабораторний експеримент.

37. Хто з відомих учених, громадських діячів кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. був представником теорії «вільного виховання»?

- 1) Е. Мейман;
- 2) М. Монтесорі;
- 3) Е. Торндайк;
- 4) В. А. Лай.

38. Хто обґрунтував проблему індивідуального навчання і виховання учнів?

- 1) Дж. Дьюї;
- 2) Й. Ф. Гербарт;
- 3) М. Монтесорі;
- 4) Дж. Локк.

39. Засновник прагматичної педагогіки:

- 1) Е. К. Кей;
- 2) Е. Торндайк;
- 3) В. А. Лай;
- 4) Дж. Дьюї.

40. Антропософія – це назва філософського вчення:

- 1) Дж. Дьюї;
- 2) Р. Штейнера;
- 3) Е. Клапареда;
- 4) С. Френе.

41. Австрійський педагог, автор моделі альтернативної вільної школи та філософського вчення – антропософія:

- 1) Р. Штейнер;
- 2) В. Штерн;
- 3) Е. Мейман;
- 4) Е. К. Кей.

42. Зарубіжний педагог, представник течії педоцентризму:

- 1) Ж. О. Декролі;

- 2) Д. Дідро;
- 3) Г. Спенсер;
- 4) Г. Шаррельман.

43. Представник інструменталістської теорії виховання:

- 1) Дж. Дьюї;
- 2) Е. Торндайк;
- 3) Дж. Б. Вотсон;
- 4) А. Г. Маслоу.

44. Філософською основою інструменталістської теорії морального виховання є:

- 1) неотомізм;
- 2) екзистенціалізм;
- 3) прагматизм;
- 4) правильної відповіді немає.

45. Американський педагог, який повністю відмовився від використання класно-урочної системи у своїй експериментальній школі:

- 1) Дж. Дьюї;
- 2) С. Френе;
- 3) А. Г. Маслоу;
- 4) В. А. Лай.

46. Американський педагог, автор нової форми організації навчання (Дальтон-план):

- 1) А. Г. Маслоу;
- 2) Дж. Дьюї;
- 3) Г. Паркхерст;
- 4) Е. Торндайк.

47. Представником якого напряму в зарубіжній реформаторській педагогіці кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. був відомий англійський філософ-соціолог, автор праць «Основи психології», «Початки етики» Г. Спенсер?

- 1) експериментальної педагогіки;
- 2) педагогіки позитивізму;
- 3) «педагогіки дії».

48. Хто з представників реформаторської педагогіки кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. заперечував термін «трудове виховання», пропонував замінити його поняттям «виховання дійове»?

- 1) Г. Спенсер;
- 2) В. А. Лай;
- 3) Дж. Дьюї;

4) Е. Демолен.

49. Німецький педагог, теоретик трудової школи:

- 1) Ф. Меланхтон;
- 2) Е. Мейман;
- 3) В. Вундт;
- 4) Г. Кершенштейнер.

50. Виховання, яке належить переважно до душевних спонукань і досягається за допомогою наказу чи заборони, В. А. Лай називав:

- 1) авторитарним вихованням;
- 2) дисципліною;
- 3) вихованням через покарання.

Ключ до тестових завдань

№ з/п	Відповідь	№ з/п	Відповідь	№ з/п	Відповідь	№ з/п	Відповідь	№ з/п	Відповідь
1.	1	11.	2	21.	2	31.	4	41.	1
2.	3	12.	3	22.	3	32.	3	42.	1
3.	2	13.	1	23.	1	33.	4	43.	1
4.	3	14.	2	24.	1	34.	3	44.	3
5.	1	15.	3	25.	3	35.	3	45.	1
6.	2	16.	2	26.	2	36.	2	46.	3
7.	1	17.	3	27.	2	37.	2	47.	2
8.	3	18.	2	28.	4	38.	3	48.	2
9.	3	19.	2	29.	2	39.	4	49.	4
10.	1	20.	3	30.	2	40.	2	50.	1

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Балух В. О. Історія античної цивілізації : підручник : у 3 т. Чернівці : Вид-во «Наші книги», 2007. Т. 1 : Стародавня Греція. 656 с.
2. Балух В. О. Історія античної цивілізації : підручник : у 3 т. Чернівці : Вид-во «Наші книги», 2008. Т. 2 : Стародавній Рим. 848 с.
3. Балух В. О., Возний І. П., Коцур В. П. Історичні портрети античності та середньовіччя : підручник для студ. ВНЗ. Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. 502 с.
4. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. Чернівці : Вид-во «Наші книги», 2010. Т. 1 : Раннє середньовіччя. 495 с.
5. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. Чернівці : Вид-во «Наші книги», 2011. Т. 2 : Високе і пізнє середньовіччя. 616 с.
6. Балух В. О., Коцур В. П. Історія стародавнього Риму : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 680 с.
7. Балух В. О., Коцур В. П. Культура ранньомодерної Європи : підручник для студ. ВНЗ. Харків : Фоліо, 2017. 495 с.
8. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник. Київ : Академія, 2002. 576 с. (Альма-матер).
9. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
10. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2012. 432 с.
11. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
12. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
13. Зайченко І. В. Історія педагогіки : навч. посіб. для студентів ВНЗ : у 2 кн. Київ : Слово, 2010. Кн. 1 : Історія зарубіжної педагогіки. 624 с.
14. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна ; за заг. ред. Є. І. Коваленко. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
15. Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студентів пед. навч. закл. Тернопіль : Видавництво «Тернопіль», 1996. 436 с.
16. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч. посіб. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2008. 190 с.
17. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 670 с.
18. Мешко О. І., Янкович О. І., Мешко Г. М. Короткий виклад курсу «Історія зарубіжної школи і педагогіки» : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТДПУ, 1998. 82 с.

19. Проніков О. К. Історія педагогіки : курс лекцій. Київ : Видавничий Дым «Слово», 2015. 440 с.
20. Розсоха А. П. Антична педагогіка : навч. посіб. для студентів, магістрів, аспірантів. Переяслав-Хмельницький, 2012. 192 с.
21. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. Суми : СумДПУ, 2015. 250 с.
22. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. Практикум з історії педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Вид. 4-те, допов. й переробл. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
23. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 308 с.
24. Скільський Д. М. Історія зарубіжної педагогіки : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Смолоскип, 2011. 376 с. (Пролегомени).
25. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ. Вид. 2-ге, випр., допов. Київ : Академвидав, 2009. 560 с. (Альма-матер).

Додаткова література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Світова та українська культура : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Жураковский Г. Е. Очерки по истории античной педагогики. М. : Изд-во АПН РСФСР, 1963. 511 с.
3. Історія зарубіжної педагогіки : конспект лекцій / упоряд. Л. В. Маляр, М. І. Кухта. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.
4. Історія педагогіки. Історія зарубіжної педагогіки : курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня «бакалавр» / уклад. С. Ю. Човрій. Мукачево : МДУ, 2021. 40 с.
5. Історія педагогіки. Історія зарубіжної педагогіки : матеріали тьюторських завдань для самостійної діяльності студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта» освітнього ступеня «бакалавр» / уклад. С. Ю. Човрій. Мукачево : МДУ, 2018. 40 с.
6. Історія педагогіки. Історія зарубіжної педагогіки : методичні рекомендації до самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до лекційних, семінарських і практичних занять студентів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 013 «Початкова освіта» / уклад. С. Ю. Човрій. Мукачево : МДУ, 2020. 44 с.
7. Історія педагогіки : лекції та хрестоматія / авт.-упоряд. : Е. І. Федорчук, В. В. Федорчук ; Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. Кам'янець-Подільський : Вид-во ПП Зволейко, 2007. 320 с.
8. Історія світової та української культури: підруч. для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ : Літера ЛТД, 2002. 464 с.

9. Москаленко А. М. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. Київ : Київський університет, 2014. 240 с.
10. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР «бакалавр»: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : «НАІР», 2014. 188 с.
11. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури : навч. посіб. / В. С. Полікарпов. Харків : Основа, 1995. 336 с.
12. Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / Л. Є. Дещинський, Я. Я. Денісов, М. П. Скалецький та ін ; за ред. Л. Є. Дещинського. Вид. 4-те, переробл. і допов. Львів : Бескид Біт, 2005. 304 с.
13. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / упоряд. З. Н. Борисова, В. У. Кузьменко; за заг. ред. З. Н. Борисової. Київ : Вища школа, 2004. 511 с.
14. Чепіль М. М., Федорович А. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. Дрогобич : Ред.-видавн. від. ДДПУ імені Івана Франка, 2009. 64 с. (Університетська бібліотека).

Інтернет-джерела

1. Антонова О. Є. Історія педагогіки. Робочий зошит: Посібникпрактикум: Вид. 2-ге доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. 120 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/8304/1/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%97%D0%BE%D1%88%D0%B8%D1%82%20%D0%B7%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf>
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/106820/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf>
3. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч. посіб. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ. 4-те вид., стеротипне. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2011. 190 с. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskyi_Mykhailo/Istoriia_pedahohiky.pdf
4. Наукова бібліотека Мукачівського державного університету. URL : <https://msu.edu.ua/library/biblioteka-sohodni/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Тема 1. Виховання, школа і зародження педагогічної думки у державах стародавнього світу

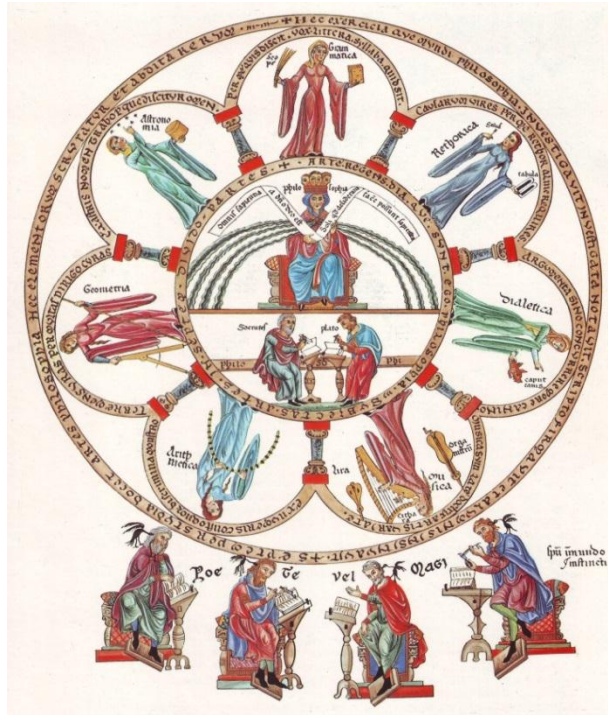
Жан-П'єр Сен-Оур: Відбір дітей у Спарті (1785). Живопис (полотно, олія)
Баварська державна колекція живопису, Мюнхен, Німеччина

Чезаре Маккарі: Cicerone denuncia Catilina /
Цицерон виступає з промовою щодо обвинувачення Катіліни (1889)
Фреска. Фрагмент
Палаццо Мадама, Рим, Італія

ДОДАТОК Б

Тема 2. Виховання, школа і педагогічна думка в період середньовіччя та епоху Відродження

Філософія і «сім вільних мистецтв»

Герарда Ландсбергська: Hortus deliciarum / Сад насолод (бл. 1180)

Мініатюра

Оригінал праці під час Французької революції потрапив у бібліотеку Страсбурга.

У 1870 р. бібліотеку було знищено вогнем під час Французько-прусської війни.

Залишилася тільки рукописна копія кольорової енциклопедії (XIX ст.)

Студенти (XIV ст.)

Фрагмент рельєфу гробниці

зі зображенням студентів Болонського університету

Болонський університет, Італія

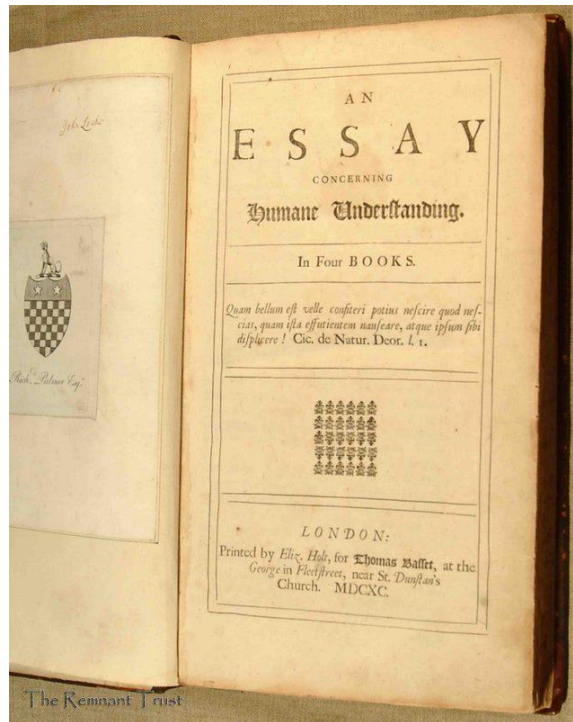
Ганс Гольбейн Молодший: Портрет Еразма Роттердамського (1523)
(Дерево, олія та темпера)
Лувр, Париж

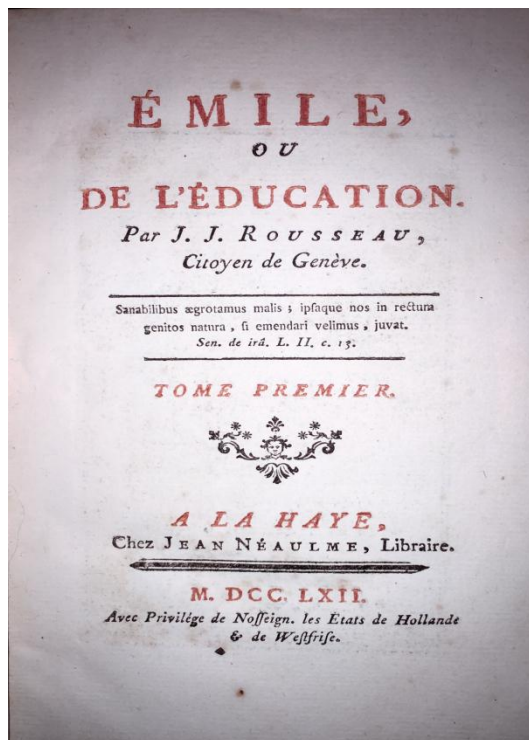
Ганс Гольбейн Молодший: Портрет Томаса Мора (1527)
(Дерево, олія та темпера)
Колекція Фріка, Нью-Йорк

ДОДАТОК В

Тема 3. Шкільництво і педагогічна думка в Європі у XVII – XVIII ст.

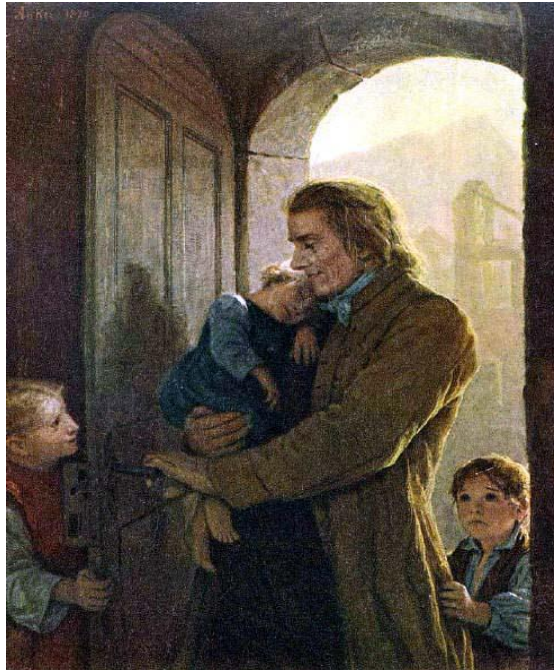

Титульний аркуш першого видання праці Дж. Локка
«An Essay Concerning Human Understanding / Вчення про людський розум»
(Лондон, 1690)

Титульний аркуш першого видання трактату Ж.-Ж. Руссо
«Émile, ou De l'éducation / Еміль, або Про виховання» (1762)

ДОДАТОК Д
Тема 4. Європейська класична педагогіка
кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Альберт Анкер: Heinrich Pestalozzi und die Waisenkinder in Stans /
Генріх Песталоцці та сироти в Стансі (1870)
Художній музей, Цюріх, Швейцарія

Ілюстрації Ганса Зігмунда Бенделя (1814–1853) до роману Й. Г. Песталоцці
«Lienhard und Gertrud / Лінгард і Гертруда»

ДОДАТОК Е

Тема 5. Особливості розвитку освіти і педагогічних теорій у розвинених країнах кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Марія Монтессорі займається з дитиною

Марія Монтессорі у колі дітей

Навчальне видання

Човрій С. Ю.

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Методичні рекомендації
щодо виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 «Початкова освіта»
денної та заочної форм навчання

Ум. друк. арк. 1,09

Тираж __ пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>